

OSCAR WILDE

READING

HAPİSHANESİ

BALADI

Türkçesi:

Osman Tuğlu

Ankara - Aralık, 2019

ISBN: 978-605-80204-9-8

Sertifika No:

43973

Genel Yayın Yönetmeni:

Lokman Kurucu

Kapak Tasarım:

Betül Akyar

Mizanpaj:

Zafer Rıfat Irmak

Baskı:

Sonçađ Yayıncılık Matbaacılık / 25931

🏠 Kültür Mahallesi, Sağlık 2 Sokak, 56/24

Çankaya - Ankara

☎ 0 554 190 72 42

© Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları

KLAROS YAYINLARI'na aittir.

KLAROS YAYINLARI'ndan yazılı izin alınmadan

kitabın tümü ya da bölümleri

elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik kayıt

ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz.

READING HAPİSHANESİ BALADI

OSCAR WILDE

TÜRKÇESİ OSMAN TUĞLU

Sunu

Oscar Wilde: Yaşam Öyküsü ve Yapıtları

Prof. Dr. Mine Yazıcı

Aşırı lükse ve eğlenceye düşkünlüğü, kendini beğenmişliği, alaycılığı, gösteriş meraklılığı ve eşcinselliğiyle tanınan Oscar Wilde'ın son günlerinde Andre Gide'e "dehasını yaşamı için, yeteneğini de sanatı için" kullandığını söylediği bilinmektedir. Ne var ki, uçlarda geçen yaşam tarzı ve ele avuca sığmayan dehası onu bir yandan zirveye taşırken, öte yandan da edebiyat dünyasındaki yeteneğine karşın felaketine de neden olmuştur. Gerçi Oscar Wilde'ı bu çalkantılı dünyaya iten ve farklı kılanın onun doğuştan sanatçı kimliğiyle doğrudan ilintili olduğunun göz ardı edilmemesi gerekir. Bir başka deyişle, onun sanatçılığını perçinleyen sadece Viktorya döneminin katı ahlaki kurallarına başkaldıran sıra dışı ve çalkantılı hayatı olduğu söylenemez. Estetik Akım çerçevesinde öne sürdüğü şekilde sanatı salt doğanın bir kopyası değil, gerçekdışı güzelliğin ifadesi olarak gören, yada doğanın ötesine geçen bakış açısının onu edebiyat dünyasında farklı bir konuma taşıdığı da öne sürülebilir. Aşağıda Oscar Wilde'ın yaşam öyküsü ve eserleriyle ilgili anlatacaklarımın bu iki unsurun, bir başka deyişle yaşadıklarıyla ürettiği eserlerin birbiriyle nedenli ilintili olduğuna ışık tutacağını umuyorum.

Geç Viktorya Dönemi roman yazarı, şair, deneme ve tiyatro oyun yazarı olarak Oscar Wilde'in asıl adı Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde'dır. Babası Sir William Wilde da göz, kulak doktoru ve aynı zamanda başarılı bir cerrahdır. Sir William Wilde'in aynı zamanda İrlanda'yla ilgili arkeoloji ve halkbilim konularına da ilgi duyduğu ve bu konuda yayınları da bulunduğu bilinmektedir. Sperenza takma adıyla tanınan annesi Jane Francesca Elgee ise İrlanda'nın bağımsızlığı ve feminizm üzerine denemeler ve şiirler yazan aydın bir kadındır. Katoliklerin çoğunlukta olduğu İrlanda'nın Dublin kentinde Protestan bir ailede dünyaya gelmiştir. Onun antik tarihe merakının ve varolan değerlere başkaldıran yönünün ailesinden geldiği de söylenebilir. Örneğin babanın halkbilime merakı Oscar Wilde'in masallara ilgisinin ve bu konudaki başarısının altta yatan nedenlerinden biri olabilir.

1871 yılında girdiği Dublin Trinity Kolejinin Klasik filoloji bölümünden bir çok ödül alarak mezun olan yazar, Yunancadaki başarısı nedeniyle de Berkeley Altın madalyasına layık görülmüştür. 1874 yılında ise Oxford Üniversitesi Magdalan Kolejine burslu olarak girmiştir. Ancak bir yıl sonra 1875'de Trinity Kolejinden Eski Yunan tarihi profesörü Mahaffy ile birlikte İtalya'ya gitmiştir. Babasını 1876'da kaybeden Wilde, 1877'de yineden Profesör Mahaffy ile yolculuğa çıkarak Yunanistan ve İtalya'ya gitme fırsatı yeniden bulmuştur. 1878'de döndüğünde ise "Ravenna" adlı şiiriyle Newdigate Ödülünü kazanmış ve bir ay sonra Temmuz'da da tam dereceyle Oxford'dan mezun olmuştur. *The Nile Novel and Mirage* yazarı arkadaşı George Fleming'e atfettiği bu şiir İtalya'nın tarihi kenti Ravenna'dan esinlenerek yazılmıştır. İtalya gezisinin ardından yazılan bu şiir 7 bölüm halinde farklı uzunlukta kıtalardan oluşup kıtalardaki mısralar birbiriyle beyit teşkil edecek şekilde düzenlenmiştir. Karşıtlıklar üzerine kurulu şiirde kuzey ve güney kültüründen tutun da klasik ve Hıristiyan kültürün enü, geçmiş ve günümüze, masumiyet ve tecrübeye kadar uzanan konular şairane bir

dehayla son derece duyarlı ama etkileyici dizelerle aktarılmıştır. Girişteki şu dizeler dahi onun bu karşıtlıklar üzerine kurulu ama şair olarak estetik duygulara seslenen yaklaşımı konusunda çok az da olsa fikir verebilir:

A year ago I breathed the Italian air, -
And yet, methinks this northern Spring is fair,-
Daha bir yıl oldu soluduğum İtalya'nın havasını
Ama ben yine de yeğlerim Kuzeyin baharını

Ravenna'nın anısıyla başlayan şiir'in John Keats, Dante Gabriel Rossetti, William Morris ve Algernon Charles Swinburne gibi Geç Viktorya döneminin baskıcı aşırı kuralcı toplumsal değerlerine bir başkaldırı olarak ortaya çıkan "Estetik Akım"ın bir ürünü olarak değerlendirilebilir. Oxford'da atletizm derslerine başkaldırı olarak başlayan bu yaklaşımı "Sanat sanat içindir" anlayışını savunan estetik akımının öncülerinden Walter Pater'in müridi olarak pekişir. 1879'da Frank Miles ile Londra'ya yerleşir. Öyle ki bu süslü diz boyu, kadife pantolonlar, dökümlü giyim tarzı kadar evdeki yaşam tarzına da yansiyarak Londra'daki evini Çin porselenleri, tavus kuşu tüyleri gibi lüks sayılacak eşyalarla donatmasına kadar varır. Onun bu feminen tutumu ve davranışlarında annesinin çocukluğunda kız elbiseleri giydirdiğine dayandıranlar da bulunmaktadır. Öte yandan Viktorya dönemi kadınlarının sıkı korseli elbiselerine başkaldırmak üzere böyle giyindiğini öne süren Wilde bu tutumuyla kadın erkek arasında "eşitlikçiliği", dolayısıyla sosyalistliği savunduğunu öne sürer. Bu giyim tarzına "rasyonel giyim tarzı" diye de adlandırdığı bilinmektedir. Oysa yaşam tarzından da anlaşılacağı üzere onun esas savunduğu aslında "sanat sanat içindir" akımının temelinde yatan sanatçıya özgürlüktür. Dolayısıyla feminen tutumu kadın erkek eşitliğinden çok sanatçıya tanınmış bir ayrıcalık olarak değerlendirilebilir. Ne var ki onun bu durumu Gilbert ve Sullivan'ın *Patience* adlı eserinde alay konusu olur.

Ravenna'nun devamı olarak 1881'de şiirlerinin toplandığı *Poems* adlı yapıtı basılır. Sone tarzı öyküsel şiirlerin de bulunduğu bu eser Londra'dan çok New York'ta tutulur. Daha çok şairin etrafında olup bitenlerin onun üzerindeki izlenimlerinden ve etkilerinden yola çıkarak yazılan şiirler "estetik akım"ında önde gelen örnekleri sayılabilir.

Tiyatro eseri yazarı olarak da edebiyat dünyasında yer alan Wilde'in Tiyatro eserlerinden *Vera; ya da Nihilistler* 1880'de özel olarak basılır. 17 Aralık 1881'de Adelphi tiyatrosunda tam sahneye konulacakken sahneden kaldırılır. 24 Aralık 1881'de New York'a konferans vermek üzere gider ama tam o sırada komik opera tarzındaki *Patience*'in New York versiyonu da basılmış olur. Bunun üzerine döner. Ama yeniden 1882'de Amerika ve Kanada'ya Estetik Akım, İngiliz Rönesansı ve Amerika'da Süsleme Sanatları üzerine çok sayıda konferans vermek üzere gider. Esprili, tiyatral yetenekleri olan Wilde aynı zamanda çok iyi bir konuşmacıdır. Öyle ki Yeats "Bu kadar mükemmel cümlelerle konuşan bir kimseye şu ana kadar rastlamadım. Sanırsınız ki bütün gece uğraşıp yazmış, ama hepsi, söylediklerinin hepsi kendiliğinden geliyor" demiştir.

1883'de kafiyesiz şiir olarak yazılmış *Padova Düşesi* (1891) oyununu Paris'te tamamlar, ama bir türlü sahneye çıkamaz. Aynı yıl *Vera; ya da Nihilistler* New York'ta oynanır ama Oscar Wilde'in beklediği ilgiyi görmez. Gerçi oyun tiyatro tekniği kadar dramatize etmek istediği Rusya'daki siyasal durumu da anlatmakta yetersiz kalmıştır. Wilde'in tiyatro eserleri arasında *Lady Windermere'in Yelpazesi* (1892), *Ehemmiyetsiz Bir Kadın* (1893), *Salome* (1892), *İdeal Bir Koca* (1895), *Ciddi Olmanın Önemi* (1895) ve *Bir Floransa Trajedisi* ise Wilde'in zirvede olduğu 1894'te yazılmaya başlamış, ancak 1897'de tamamlanmıştır. Bunlar arasında *Salome* (1892) Fransızca yazılmış oyundur. Bu oyun 1894'de sonradan hayatına giren Lord Alfred Douglas tarafından İngilizceye çevrilerek basılmıştır. Bu oyunun özelliği ise simgelem dünyasından yola çıkarak cinsel arzu, nefret, ölüm orgazm gibi birbirleriyle çelişen durum ve olguları işlemesidir.

Bu oyunların ortak özelliği espri, alayın yanı sıra içinde kara mizahi da barındırmasıdır.

1884'de Constance Lyod ile Londra'da evlenen Wilde 1885'de aktif olarak gazeteciliğe başlar. *Pall Mall Gazette* ve *Dramatic Review* gibi dergilerde isimli isimsiz yazıları çıkar. 1886'da ise sonradan hayatında büyük rol oynayacak arkadaşı ve hamisi rolünü üstlenen Robert Ross'la tanışır. 1887'de de *Woman's World* adlı kadın dergisinin editörlüğünü üstlenir.

1888'de *Mutlu Prens ve Öteki Masalları* yayınlanır. Eser Walter Crane ve Jacop Hood tarafından yayınlanıp resimlendiril. Çocuk masalı olarak bilinegelen eseri onun düş gücüyle bezenmiş şairane ruhunun düz yazıya dökülmüş halidir. Bu masallar Wilde'in Sanayi Devrimiyle birlikte kapitalizmin yarattığı toplumdaki gücünü ve saygınlığını, eğitiminden, parasından ve işveren konumundan alan burjuva sınıfına karşı toplumsal düzen ve dini değerlerle vicdani olarak bir hesaplaşması olarak da değerlendirilebilir. Bu yönüyle sözkonusu masalların büyüklere de seslenebileceği düşünülebilir. 1890'da ise yine onun başyapıtlarından olan Dorian Gray'in Portresi *Lippincot Magazine* dergisinde yayınlanır. Kendisinin değil de portresinin yaşlanmasını dileyen, zevke ve sefaya düşkün Dorian Gray adlı yakışıklı bir adamın içine düşmekle kalmayıp elini bir de kana bulayan girdabı anlatan bir romandır. Aslında Dorian Gray'in ruh halini en iyi Oscar Wilde'in "Yaşlılığın trajedisi yaşlanmaktan gelmez, yaşlıyken genç kalmaktan kaynaklanır" şeklindeki kendi özdeyişi (tragedy of old age is not that one is old, but that one is young) alt metni olarak Moralite oyunu tarzı işlendiği görülmekle birlikte dönemin eleştirmenleri tarafından ahlaki değerlere aykırı olması nedeniyle ağır eleştiriye uğrar. Moralite oyunu tarzından yola çıktığı kendi kendini mahveden, günahkâr başkahraman Dorian Grey'in bir çaresizliğe sürüklenip intihara girişmesi ve kurban durumuna düşmesiyle ilişkilendirilebilir. Gray'in sakladığı

yaşlı portresi bir yerde hedonistçe zevklere kapılan insanın yozlaşmış ruhunun bir aynasıdır. 1891'de roman genişletilmiş olarak yayınlanır. Yazarın giriş kısmında eleştirilere de estetik akımın penceresinden yanıt verdiği görülür. Ona göre bir sanatçı için estetik akım açısından en affedilemez olanı onun üslubunu bozacak derecede etik sempatanlığı yapmasıdır; kendi deyişiyile de "Kötülük ve iyilik her ikisi de sanatçının harcıdır." Wilde, ahlaki ve etik değerlerin sanatçının doğasına aykırı olduğunu bu romanıyla adeta kanıtlar gibidir.

1891'de şair Lord Alfred Douglas'la tanışan ve onunla romantik bir ilişkiye giren Oscar Wilde'ın yaşamı 1895'te yine onunla alt üst olur. Lord Alfred Douglas'ın babası Quenberry Markizi'dir. Markizin kendi ailesi dağılmış bir aile olup politikacı olan bir oğlu Francis Drumlanrig'de o dönemde dışişleri bakanı olan Lord Rosebery ile eşcinsel ilişkisi bulunmaktaydı. Sonunda babasının dışişleri bakanına yolladığı tehdit mesajlarıyla Drumlanrig önce evlenmek, sonra da intihar etmek zorunda kalmıştı. Aynı yöntemi bu kez oğlu Lord Alfred Douglas'ı kurtarmak üzere Oscar Wilde'a da uyguladı. Mesajlarından birisinde olduğu gibi, örneğin "sanki oğlanı gibi poz veriyor" (Oscar Wilde: Posing Somdomite) _eklinde ifadeleri de içeriyordu. Gerçi olanc1 sodomite kelimesi de mesajda belki de kasıtlı olarak delil olarak kullanılması diye "Somdomite" şeklinde yanlış yazılmıştı. Bu yukarıdaki son mesaj çileden çıkardığı gibi, babasıyla arası açık olan Lord Alfred Douglas ne yapıp, edip Oscar Wilde'ı hakaret davası açmaya ikna etmeye çalışıyordu. Ne var ki Oscar Wilde'ın alenen olmasa da eşcinsel olduğu herkes tarafından biliniyordu. Ayrıca bu konuda yeterince delil olduğu gibi, davaya siyasetçilerin adının karışacağı kaygısı mahkemenin kararını Oscar Wilde'ın aleyhine çevirmeye başlayınca bu kez Wilde davadan vazgeçmek istedi. Ama bu kez de Markiz eline yeterince delili geçirdiği için Wilde'ı mahkemeye verdi. Tabu bir konu olan, üstelik de siyasileri de ilgilendiren eşcinsellik konusunu bir an önce örtbas

etmek üzere Oscar Wilde suçlu bulunup 25 Mayıs 1895 yılında iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bu dönemde hapisane koşulları çok kötüydü, üstelik bu koşulların düzeltilmesiyle ilgili hiç bir yasal düzenlemede mevcut değildi. Öyle ki mahpusların kâğıt kalem alması bile sınırlandırılmıştı. Gerçi beraati konusunda yetkili makamlara dilekçe vererek başvurduğu gibi, Brnard Shaw gibi dönemin önde gelen yazarları da beraat etmesi konusunda imza kampanyası bile başlatmıştı. Ama yukarıda da belirttiğim gibi bu davada siyasilerin de adının geçmesi bütün çabaları boşa çıkarmıştı. Bütün bu koşullara rağmen, Oscar Wilde'ın bu dönemde geçmişteki yazınsal yaklaşımının tam karşıtı olmakla birlikte iki başyapıt verdiği görülmektedir. Bunlardan biri *Profundis*, ötekisi ise *The Ballad of Reading Goal'dür*.

Oscar Wilde'ın bu süre zarfında duyduğu en acı haber ise annesinin ölümüdür. Haberi her şeye rağmen eşcinsellik konusunda toplumsal baskılardan ötürü İsviçre'ye çocuklarıyla birlikte yerleşmek zorunda kalan eşi Constance Wilde getirmiştir. Gerçi Constance Lylod Wilde hapisten çıkmak üzereyken ondan çocuklarını bir daha görmemek ve yurtdışında yaşaması koşuluyla ayrılır. Bunun karşılığında Wilde'a her yıl 150 Pound ödenmesi konusunda uzlaşılır. Bütün bunlara ek olarak cezası kesinleşip Reading Hapishanesine nakil edilirken istasyonda etrafını saranların aşağılayıcı hakaret ve tutumları Wilde'ı hepten içinden çıkılmaz bir çökkünlüğe soktu. Bu çaresiz durumda "denize düşen yılın sarılır" misali sığınacak bir liman olarak Alfred Douglas'a aşka öncelikle tutunmaya çabaladı ve ancak mektup uzadıkça ona duyduğu kin yeniden depreşti. Bununla birlikte söz konusu dönemde mahpusların yazı yazması yasaktı. Sadece bir saat açık havaya çıkma izinleri vardı. İlk hapisane müdürü Albay Henry Isaacson Wilde'ın yazı yazmasına izin vermedi. Ama ertesi sene hapisane müdürü James Nelson onun yazı yazmasına izin vererek kendisine kalem kâğıt tedarik etti. Wilde ona minnettarlığını "Şu ana kadar rastladığım

en İsa'ya benzer adam" (the most Christlike man I ever met).. Nelson onun açık havaya çıkması yerine yazı yazmasının daha yerine bir karar olacağını düşünmüştü. Gerçi Wilde edebi bir eser yazacak durumda değildi..İçinde bulunduğu ortama uygun olarak "Epistle" mektup yazmaya karar verdi. Hatta başlığını da "Mektup: Hapishanede ve Zincirli" ("Epistola: In Carcere et Vinculis") olarak önerdiği bilinmektedir. Ama yayınladığında Latince 'De Profundis', "Derinliklerde" başlığını aldı. Başlığını yazar E. V. Lucas'ın (1868-19318) Pişmanlık İlahilerininin 130.sunun ilk dizesindeki "Ruhumun derinliklerinden sana sesleniyorum, Tanrım"("Out of the depths have I cried unto thee, O Lord") sözlerden esinlenerek önerdiği bilinmektedir.

Aralık 1896 ve Mart 1897 yılları arasında yaklaşık bir yıl içerisinde yazılmış olan bu mektuplar her ne kadar Alfred Douglas'a hitaben yazılmış olsa da aslında onu bu hale sokan Alfred Douglas'ı her kes görsün diye yazılmıştır. Dramatik monolog niteliğinde olan bu yüz sayfa uzunluğunki mektup yazarın kendi yaşamıyla, aşkıyla, İsa'yla paradoksal bir hesaplaşması gibidir. Mektupta yer alan "Benim tatlı gülüm, narin çiçeğim, sümbüllerin sümbülü, aşkımızı belki de bu hapishanede sinama fırsatı bulacağız" (My sweet rose,,my delicate flower, my lily of lilies, it is perhaps in prison we are going to test the power of love) sözlerinin ardından mektubun sonlarına doğru onu bu hale sokan Douglas'la adeta aşk dalaşına girdiği görülür. Ama bu dalaştan onun nasıl evirilerek çıktığını da mektubun sonunda onu af ettiğini ifade etmesiyle kanıtlar. Herhangi edebi bir kaygıyla yazılmamış olan bu dokunaklı mektuplar aslında onun bir yazar olarak doğduğunun da bir kanıtıdır. Mektubu bile içindeki fırtınayı, yaşadığı deneyimlerin öfke sevinçlerini, dini çelişkilerini olduğu kadar toplumsal yergilerini şiirsel olarak, üstelik de kendi özeleştirisine de yer vererek şiirsel bir dille anlatma yeteneğine sahiptir. De Profundis'te megalomaniye varacak ölçüde kendine tapınması ve hatta İsa'yı sanatçıyla ya da şairle özdeşleştirmesi de belki bu yeteneğinin farkındalığından kaynak-

lanmakla birlikte mektubun sonuna doğru "Ben çağımın sanat ve kültürlüyle sembolik ilişkiler içerisindeyim. Bunun kendi namıma farkına ömrümün alacakaranlığında vardım. ." (I was a man who stood in symbolic relations to the art and culture of my age. I had realised this for myself at the very dawn of my manhood, ...) sözleri onun olgunlaştıkça sanatçı olarak kendi olarak varlığının zenginliğini bulduğunu ve giderek daha da bireysel olarak özgürlüğüne kavuştuğunu gösterir. Öyle ki o gençlikteki şaşaalı yaşamın ardından "bizim için tek mevsim vardır, o da keder" (There is only one seasion for us, the season of sorrow) şeklindeki sözleri yürekteki alacakaranlığın yazarın itici gücü olduğunu savunur gibidir .Bir başka deyişle, keder ona alçakgönüllülüğü öğretmiştir. Zira onun deyişle " hüznün keyiften farklı olarak maskesizdir." Bundan böyle de; "Zevk bedeni beslerken, çile de ruhu besler". Öte yandan Profundis'te Wilde'in gierek toplumdan uzaklaştığını Eski Yunan'a ve Doğa'ya döndüğünü görürüz. Doğa onun yalınlığa kavuşturan, özüne indiren güçtür. Alfonse Douglas'a yazdığı mektup onun hüznünü yüreğinden koparmış ve daha da olgunlaştırarak onu affedecek kadar olgunlaştırmıştır.

Hapishanedeyken De Profundis'i Alfred Douglas'a gönderemedi. Bunun üzerine şu anda British Museum'da yazma eser olarak bulunan mektupları onu hapishane günlerinde de hiç bırakmayan arkadaşı Robert Ross'a iki nüsha daktiloya çekmesi ve birini Alfonse Douglas'a vermesi koşuluyla teslim etti. Hapisten çıkınca bir süre yine Alfonse Douglas'a döndü ama aşkları sonlanmıştı. Bunun üzerine Robert Ross aracılığıyla mektupları geri istedi ama alamadı. Gerçi bu mektuplar onun biyografisini yazan Arthur Ransome tarafından referans olarak kullanıldığı gibi Douglas'ın açtığı hakaret davasında da kanıt olarak kullanıldı.

1897'de Fransa'ya giden Wilde hapisten çıkar çıkmaz Daily Chronicle'da hapishane koşullarını ve çocuk mahkumların durumunu

eleştiren bir yazı yazdı. Bu arada Charles Maturin'in Gotik romanının başkahramanı ölüm uğruna ruhunu şeytana satan Sebastian Malmouth'un adını aldı.

1898'de yazılmış olan The Ballad of Reading Goal gerçekte Wilde'in De Profundis'te hüznün aracılığıyla kazandığı derinliğin ve yalnızlığın bir ürünüdür. Ballad tarzında hapishanedeki numarası C.3.3. imzasıyla çıkan şiir aslında ölüm cezasını kınamak üzere yazılmıştır. Gerçi o dönemde meydanda idamlar kaldırılmıştır ama hücre de idam cezası hala devam etmektedir." İambic Tetrameter" bir kısa bir uzun dört vezinli mısralar şeklinde düzenlenmiştir; bir başka deyişle hapishanede o dönemde su çekmek ya da mısır öğütmek üzere değirmen pedalı çevirme görevi verilen mahpusların pedal seslerine benzer bir ses veren ölçüyle yazılmıştır. Şiirin uyak şekli ABCBDB düzenlenmiştir. Şiirde yüz dokuz (109) kıta ve altı (6) bölümden oluşmuştur. Şiir sokaklarda balad söyleyen halk şairleri gibi değil başı derde girmiş bir mahpusun ağzından anlatılmıştır. Toplumsal bir sorundan yola çıkılarak yazılan bu şiirle ilgili olarak Wilde'in şiirin propaganda yönünün onun estetik güzelliğinin üstüne örteceği konusunda kaygısı bulunmaktadır. Örneğin yaşamdaki felaketlerin sanatta da felaketle sonlanabileceğini ifade etmesi onun bu kaygısının bir göstergesi sayılabilir. Bununla birlikte şiirin günümüze kadar gelmesi onun bu kaygısının yersiz olduğunu göstermektedir.

Şiirin konusu gerçek hayattan alınmış olup, Charles Thomas Wool-dridge adlı karısını bir kıskançlık krizi sonucu sokağa fırlayıp boğazından bıçaklayarak öldüren bir adamın idamı konusuyla ilgilidir. Konuya son derece insanı yönden bakan Wilde bir yandan idam mahkûmunun duygularına ses olurken öte yandan da kendisi de dâhil öteki mahpusların duygularını sosyal bir yaraya parmak basacak bir şekilde dizelere döker. Özellikle son iki kıtadaki şu dizeler hafızalardan silinmemiştir:

And all men kill the thing they love,
By all let this be heard,
Some do it with a bitter look,
Some with a flattering word,
The coward does it with a kiss,
The brave man with a sword!

Some love too little, some too long,
Some sell, and others buy;
Some do the deed with many tears,
And some without a sigh:
For each man kills the thing he loves,
Yet each man does not die.

Her insan sevdiğini öldürür
Bunu herkes bilir
Kimi kızgın bir bakışıyla
Kimi acı bir sözüyle
Ödlek olanı konurduğu busesiyle
Ama yiğit olanı öldürür kılıcıyla

Kimi çok az kimi uzun
Kimi satar sevdiğini kimi alır parayla
Kimi gözyaşlarına boğulur
Kimi çeker içini
Her insan öldürür sevdiğini
Ama herkes ölmez ki.

Burada Wilde aslında sonunda kendi idam edilmese de Alfred Douglas'la ilişkisiyle ilgili kendi içine düştüğü durumun sorgulamasına da yapmaktadır. Bir başka deyişle herkes bir şekilde bu dünya da hata yapar ama kimi bedelini ağır hatta canıyla öderken kimi de hiçbir şey bir şey olmamış gibi yoluna devam eder. Nitekim

o dönemde Profundis'te de belirttiğim gibi Alfonse Douglas ve siyasiler de dahil bir sürü eşcinsel ortadayken Oscar Wilde hapis cezası ve aşağılanmak bir yana ülkesinden sürülmüş ve evlatlarından da mahrum edilmiştir. Şiirde sosyal bir yaraya dokunarak anlattığı öyküyü kendisiyle özdeşleştirmesi, ya da şiirin şairin duygularıyla bütünleşmesi şiirin hem ahengini hem de içeriğini zenginleştirmiştir. Gerçi Wilde'ın o başta öne sürdüğü "sanat sanat içindir" şeklinde savunduğu görüş bu şiirde sanat insan içindir şeklinde yalınlaşmıştır. Buna yaşam deneyiminin, kemale ermenin verdiği yalınlık ve yalınlığın zenginliğinin keşfi olarak değerlendirilebilir.

Oscar Wilde hapisten çıktıktan sonra üç yıl Avrupa da dolar. Bu arada eşi Constance'da *The Ballad of Reading Goal*'ü okumuş olur, ama 1898'de multipl skleroz hastalığına yakalanarak o dönemde jinekolog tarafından yapılan yanlış tedavi sonucu ölür. Bu arada Oscar Wilde eşinin bıraktığı 150 Pound dışında hiçbir geliri olmadan aşırı alkol de alarak sefil bir hayat sürdürür. Sonunda da Paris'te bir otel odasında menenjit hastalığından yaşamını kaybeder. Paris civarındaki yoksullar mezarlığına gömülen Wilde'ın ölürken başucunda can dostu Robert Ross bulunmuş, "Kiracıya" yazılı mezarındaki çelengin sahibinin de otel sahibi olduğu bilinmektedir.

Sonuç olarak bu ön bilgiler ışığında aşağıda şair Dr. Osman Tuğlu'nun elinden çevirisini okuyacağınız *The Ballad of Reading Goal* şiirinin tam anlamıyla zevkine varmanız dileğiyle...

Kaynaklar

- Abrams, M.H (Yay.) (2000), *The Norton Anthology of English Literature*. New York: W. W. Norton.
- Ellman, R. (Yay.) (1969), *Critical Writings of Oscar Wilde*. Chicago: The

University of Chicago Press.

McKenna, N. (2004), *The Secret Life Of Oscar Wilde*, London: Arrow Books.

Nunokawa, J. (2003), *Tame Passions of Wilde*, Oxford&Princeton: Princeton University Press.

Small, I. (2005), *The Complete Works of Oscar Wilde*, Cilt.II, De Profundis, 'Epistola: In Carcere et Vinculis' 'Epistola: In Carcere et Vinculis', Oxford: Oxford University Press.

Raby, P. (Yay.) (1997), *The Cambridge companion to Oscar Wilde*, Cambridge: Cambridge University Press.

Urgan, M. (1993) *İngiliz Edebiyatı Tarihi V*. İstanbul: Altın Kitaplar.

Wilde, O. (1890) *The Picture of Dorian Gray*. 22.09.2018 tarihinde

<https://www.bl.uk/collection-items/the-picture-of-dorian-gray-as-first-published-in-lippincotts-magazine> adresinden alındı.

Wilde, O. (1898) *The Ballad of Reading Goal*. Erişim Tarihi

07.09.2018 <http://www.oscarwildecollection.com/poetry/readinggaol.html>.

Wilde, O (1985). *Dorian Gray'in Portesi*. Vahdettin Gültekin (Çev.).

İstanbul: Bilge Yayıncılık: E-Yayımları.

Elektronik Kaynaklar

<https://www.theguardian.com/books/booksblog/2009/mar/23/oscar-wilde-ballad-reading-gaol-poe>

<https://www.biography.com/people/oscar-wilde-9531078>

<https://odatv.com/oscar-wilde-da-yazmadigi-kitapla-yargilanmisti-1105111200.html>

<https://www.theguardian.com/culture/2015/jan/02/death-oscar-wilde-wife-solved>